

Rastryhina A.M. Rozvytok teorii vilnoho vykhovannia u vitchyznianiі i zarubizhnii pedahohitsi kintsia XIX – pershoi polovyny KhKh stolittia: Avto-ref. dys. dok. ped. nauk, 13.00.01 «Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky» / A.M.Rastryhina. – K., 2004. – 41 s.

Chopyk Yu.S. Zarubizhna reformatorska pedahohika v otsinkakh ukrainskykh naukovtsiv (druha polovyna KhKh – pochatok KhKhI stolittia): [monohr.] / Yurii Stepanovych Chopyk, Inna Vasylivna Strazhnikova. – Ivano-Frankivsk: NAIR, 2017. – 264 s.

ЧОПЫК YU.

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ukraine

REFORM PEDAGOGIC AS ONE OF THE FACTORS OF THE INFLUENCE ON UKRAINIAN EDUCATION DEVELOPMENT

The work carried out a heuristic analysis of modern Ukrainian research on the influence of foreign reformatory pedagogy on the development of Ukrainian education. On the basis of the analysis of dissertation, monographic, and article materials, the main tendencies, achievements, gaps and prospects of further studying of this problem were revealed.

It is determined that Ukrainian education strengthens its scientific foundation by studying the development of the main trends and directions of foreign reformatory pedagogy. It is noted that modern national comparativism has undergone a difficult path to study reformatory pedagogy and the theory of free education - from critical rethinking to a differentiated study of their individual components and comprehension of this problem at the level of scientific discourse.

The influence of currents and directions of "pedagogy of reforms" on the development of the education system in Ukraine is being studied. The most thoroughly exposed influences of foreign ideas of free education, as well as pedagogy, experimental and pragmatic pedagogy, the significance of the postulates of social pedagogy and the labor school for the development of these educational and pedagogical processes in Ukraine is poorly understood.

Key words: *reformed pedagogy, «pedagogy reform», free education, child centrism, pedology.*

Стаття надійшла до редакції 12.02.2018 р.

УДК 37.018.43:002.1

ДАРІЯ ЧУМАЧЕНКО

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

РОЛЬ І МІСЦЕ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті досліджується роль і місце знань з документознавства у професійній діяльності майбутніх фахівців, для чого проведено аналітичний огляд системи підготовки педагогів професійного навчання з документознавства, а також проаналізовано галузеві стандарти вищої освіти та основні положення щодо розвитку професійної освіти в Україні. Проаналізовано структуру та зміст освітнього середовища науково-предметної підготовки педагогів професійного навчання з документознавства.

Ключові слова: документознавство; фахівець з документознавства; педагог професійного навчання; бакалавр професійної освіти

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Швидкий розвиток новітніх технологій, поява нових форм і видів людської діяльності зумовлюють потребу постійного оновлення змісту, форм і методів навчання та організації навчального процесу, а постійне зростання обсягу необхідних знань вимагає інтенсифікації навчання. Тому система підготовки майбутніх фахівців коректується відповідно до вимог сучасного суспільства й освітніх інновацій.

У час загальної інформатизації всіх сфер нашого життя професія фахівця з документознавства не тільки не втрачає своєї важливості, а навпаки стає все більш актуальною. Кожного дня ми стикаємося з

поток документальної інформації, яка регулюється документознавцем, що, в свою чергу, робить цю професію просто необхідною. Зростання інформатизації та автоматизації різних сфер життя призводить до збільшення та ускладнення документа, з якого можна зробити висновок, що перспективи зростання престижності професії будуть дуже великими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз документознавчої термінології здійснено у навчальному посібнику М. Комової, працях В. Бездрабко, С. Кулешова, Г. Швецової-Водки, В. Шульгіної та ін. У сфері документознавчої професіології наразі активно працюють Г. Власова, Н. Гайсинюк, Л. Демчина, Н. Кушнарченко, Г. Малик, О. Матвієнко, Р. Редчук, В. Спрінсян О. Янишин та інші. Заслужують підтримки публікації, що пов'язані з термінологією електронного документообігу В. Рудюка, М.Н. Цивіна Г.М. Швецової-Водки.

Метою статті є визначення ролі і місця документознавства у професійній діяльності майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В умовах глобальної інформатизації суспільства виникає необхідність впровадження науково-методичного забезпечення організації документообігу та систем електронного діловодства в органах державної влади, на підприємствах, в установах та організаціях. Виникає значна потреба у підготовці фахівців з документознавства, які будуть спроможні вирішувати складні завдання, пов'язані з зазначеними вище інноваціями.

Тому з метою належної підготовки фахівців, які покликані працювати належним чином з усіма видами документної інформації, знати особливості автоматизованих систем діловодства й документообігу, новітні засоби оргтехніки, особливості уніфікації й галузевої стандартизації документно-інформаційної сфери одним з профілів спеціальності 015 «Професійна освіта» відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 4 від 10 січня 2011 року стала спеціалізація «Документознавство».

Згідно Галузевого стандарту вищої освіти 015 «Професійна освіта (Документознавство)» майбутній фахівець з документознавства:

- розробляє, впроваджує і забезпечує функціонування єдиного в організації технологічного процесу документування, роботи з документами та документною інформацією на основі використання сучасних автоматизованих технологій (складання, оформлення документів, облік, реєстрація, контроль виконання, довідково-інформаційна робота, зберігання);
- планує, організовує і удосконалює діяльність служби документально-інформаційного забезпечення управління, здійснює контроль за станом діловодства в організації;
- розробляє уніфіковані форми документів, системи документації, таблиці документів різного призначення і рівня управління, класифікатори документної інформації;
- вживає заходів щодо впорядкування складу документів та інформаційних показників, скорочення їх кількості та оптимізації документопотоків організації;
- бере участь у відборі документів, переданих на державне зберігання, організації поточного зберігання та експертизи цінності документів;
- вивчає і узагальнює передовий вітчизняний і зарубіжний досвід в області документально-інформаційного забезпечення управління, розробляє нормативно-методичні документи з питань документально-інформаційного забезпечення (Жижко, 2017, с.12).

Водночас випускник даної спеціальності повинен мати знання, практичний досвід і володіти методами аналізу, проектування і організації документально-інформаційного обслуговування підприємства, установи або її структурного підрозділу будь-якого рівня управління, галузі і форми власності.

Відповідно до цього стандартом вищої освіти визначений перелік спеціалізованих компетентностей, якими мають володіти майбутні фахівці на високому рівні, серед яких:

- діловодсько-кадрові;
- організаційно- управлінські;
- інформаційно-аналітичні.

Розглянемо детальніше основні з них, зокрема діловодсько-кадрові передбачають: знання, вміння та навички щодо комплексного оволодіння сучасними системами управління документообігом та системами інформаційно-документально-інформаційного забезпечення управлінської діяльності організацій різних галузей і форм власності, враховуючи усі діловодсько-кадрові операції, процеси та функції; здатність до оптимізації документообігу, впроваджуючи системи електронного документообігу, тощо (Жижко, 2017, с.13).

Організаційно-управлінські компетентності у свою чергу включають: знання та уміння організаційно-управлінської праці на рівні підрозділу, організації, органу управління; здатність формувати гнучкий стиль керівництва, виконувати управлінські операції планування та звітування, здійснювати контроль за якістю інформаційно-документного забезпечення управління; сприяння високому рівню виконання співробітниками своїх службових обов'язків, трудової та виробничої дисципліни, тощо (Жижко, 2017, с.13).

Окремим компонентом слід виділити інформаційно-аналітичні компетентності, які формують знання й уміння у галузі теоретичних основ інформатики й практичного використання комп'ютерних технологій; здатність володіти навичками роботи з комп'ютером на рівні користувача, застосовувати інформаційні технології для вирішення практичних завдань в інформаційно-документній галузі; здатність проводити інформаційний моніторинг на базі ресурсів Інтернет за конкретними запитами, аналітико-синтетичне перероблення документів та інформації, готувати відповідні аналітичні огляди та реферати; здатність застосовувати уміння й навички щодо формування інформаційних ресурсів установи, в тому числі з використанням засобів комп'ютерних та Інтернет-технологій (електронних продуктів: баз даних, електронних архівів, електронних послуг) тощо (Жижко, 2017, с.14).

Звернемо увагу на те, що вища освіта за спеціальністю 015 «Професійна освіта» може здобуватись за двома спеціалізаціями, тому фокус програми підготовки педагогів професійного навчання з документознавства спрямований на забезпечення бінарної підготовки фахівців для системи професійно-технічної освіти.

По успішному завершенню навчання випускнику спеціальності 015.05 «Професійна освіта (Документознавство)» присвоюється кваліфікація:

- 3340 Педагог професійного навчання;
- та додаткова кваліфікація (на вибір):
- 3435 Організатор діловодства
- 3436 Референт.

По завершенню навчання випускник матиме змогу працювати за основним напрямом підготовки педагогом професійного навчання, а також вихователем закладу професійної (професійно-технічної) освіти або майстром виробничого навчання. Крім того, бакалаври професійної освіти матимуть суміжний напрям підготовки з можливістю працевлаштування документознавцем, документознавцем-аналітиком інформаційних служб, центрів, фірм; помічником керівника підприємства, адміністративним помічником, організатором з персоналу, фахівцем з найму робочої сили, інспектором з кадрів, референтом; керівником адміністративного підрозділу; менеджером з добору, забезпечення і використання персоналу, а також у службах документного забезпечення управління, керуючими справами в міністерствах, установах, комерційних компаніях і т.д. .

При успішному оволодінні навчальною програмою фахівець з документознавства може здійснювати наступні види професійної діяльності:

- педагогічну;
- організаційно-управлінську;
- організаційно-проектну;
- аналітичну;
- дослідницьку;
- консультативну.

У свою чергу перед майбутніми бакалаврами висувуються такі вимоги як:

- вміти використовувати державні стандарти, інші нормативні та методичні документи для документального забезпечення управління;
- застосовувати раціональні прийоми складання та оформлення усіх видів службових документів;
- розробляти, впроваджувати та забезпечувати функціонування єдиного в організації технологічного процесу документування й роботи з інформацією на основі використання сучасних автоматизованих технологій (складання, опрацювання й оформлення документів, реєстрація, облік руху, контроль виконання, довідково-інформаційна робота, зберігання і т.д.);
- вміти використовувати оргтехніку, мати оперативне мислення,
- вміти злагоджено працювати з колективом, тощо (Шпак, 2010, с. 256).

Навчальний план побудований таким чином, що вивчення навчального матеріалу відбувається поступовим переходом від загальних до більш конкретних питань професійної підготовки. Програми підготовки педагогів містять складники психолого-педагогічної та практичної підготовки, а також предметної спеціальності, включно з методикою викладання.

Згідно навчального плану спеціальності 015 «Професійна освіта (Документознавство)» цикл дисциплін професійної та практичної підготовки поділяється на психолого-педагогічну та науково-предметну. Науково-предметна підготовка в свою чергу включає 9 дисциплін загальним обсягом 30 кредитів ECTS.

Однією з провідних дисциплін цього циклу є курс «Документознавство», метою вивчення якого є формування у студентів необхідних теоретичних і практичних знань про сутність, структуру, функції та класифікацію документів, що складають основу документної комунікації. У процесі вивчення цієї дисципліни у студентів виробляються вміння та навички збирання, класифікації інформації, опрацювання та використання документів з метою задоволення інформаційних потреб органів управління підприємств, організацій, фірм та установ (Жижко, 2017, с.98).

Особливе місце в системі підготовки фахівців з документознавства займає курс «Документне забезпечення управління», який включає в себе три дисципліни: «Діловодство», «Е-документообіг» та «Архівознавство та документне фондознавство». Предметом вивчення цього курсу є сукупність процесів, що забезпечують документування у правлінської діяльності та організацію роботи з документами, тобто весь процес із часу створення документа до його знищення чи передачі до архіву.

Документообіг, як ядро організації, забезпечує її діяльність, будучи потужним інструментом, що відповідає за процеси управління документацією. Він має орієнтувати всі підрозділи через окремих виконавців на спільні цілі, акумулювати ініціативу співробітників, покращувати процеси ділової комунікації та коригувати організаційну поведінку працівників організації.

Також до науково-предметної підготовки входять такі дисципліни, як «Інформаційно-аналітична діяльність», «Право» та «Системи управління базами даних», які забезпечують формування знань і навичок з інформаційно-аналітичної діяльності; умінь та компетенцій для забезпечення ефективного захисту інформації; вміння аналізу нормативно-правових актів, правничий світогляд, правосвідомість, правову культуру та правниче мислення; ефективного використання на практиці системами управління базами даних.

Аналіз навчальних планів спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» показав, що загальний обсяг навчального часу, виділеного на вивчення фахових дисциплін складає 12,5%, тобто лише 30 кредитів ЄКТС, що призводить до зменшення частки аудиторного часу. Тому виникає протиріччя між великим обсягом навчального матеріалу професійно-орієнтованих дисциплін та обмеженим часом, виділеним на їх аудиторне вивчення. Це призводить до необхідності організації віддаленої інтенсивної самостійної діяльності студентів при вивченні фахових дисциплін та вимагає вивчення і розробки інноваційних засобів навчання майбутніх фахівців.

Також до недоліків слід віднести відсутність чіткого структурованого зв'язку між дисциплінами, що потребує перегляду та вдосконалення певних дисциплін та їх місця у структурі підготовки педагогів професійного навчання з документознавства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, у проведеному дослідженні нами було з'ясовано, що сьогодні професія документознавців не тільки не втрачає свою важливість, а навпаки набуває все більшої актуальності. Проведений аналіз змісту науково-предметної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання з документознавства свідчить, що незважаючи на значення проведених наукових пошуків, проблема підготовки таких фахівців наразі недостатньо досліджена в теоретико-методологічному аспекті, а традиційна система освіти не в змозі забезпечити органічне входження нової генерації педагогів у середовище різнопланових потреб навчально-виховної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Вищезазначене актуалізує потребу вдосконалення системи підготовки майбутніх педагогів професійного навчання з документознавства.

Список використаних джерел

- Жижко Т. А., Гуменюк Т. Б., Титова Н. М., Субіна О. О. Освітньо-професійний комплекс: 015 Професійна освіта. Документознавство – К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова. 2017, с. 192
- Шпак М. П. Лабораторні заняття як домінуючий елемент у набутті професійних навичок із дисципліни «Діловодство» / М. П. Шпак. - Наукові записки. Серія «Культура і соціальні комунікації», Випуск 2, Острог. 2010, с. 256-261

References

- Zhyzhko T. A., Humeniuk T. B., Tytova N. M., Subina O. O. (2017) Osvitno-profesiyniy kompleks: 015 Profesiina osvita. Dokumentoznavstvo [Освітньо-професійний комплекс: 015 Професійна освіта. Документознавство]. Kyiv,.: Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
- Shpak M. P. (2010) Laboratorni zaniattia yak dominuiuchy element u nabutti profesiinykh navychok iz dystsypliny «Dilovodstvo» [Лабораторні заняття як домінуючий елемент у набутті професійних навичок із дисципліни «Діловодство»]. Ostrog. Naukovi zapysky. Seriia «Kultura i sotsialni komunikatsii», [in Ukrainian].

CHUMACHENKO D.

National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine

ROLE AND PLACE OF DOCUMENTATION IN PROFESSIONAL ACTIVITIES OF FUTURE FACILITIES

The article investigates the role and place of knowledge in documentary studies in the professional activities of future specialists, which provided an analytical review of the training system of teachers of vocational training in document science, as well as analyzed the industry standards of higher education and the main provisions on the development of vocational

education in Ukraine. The structure and content of the educational environment of scientific and subject training of teachers of vocational training in document science are analyzed. The rapid development of the latest technologies, the emergence of new forms and types of human activities predetermine the need for the constant updating of content, forms and methods of teaching and organization of the educational process, and the constant growth of the amount of knowledge required requires intensification of training. Therefore, the training system for future specialists is adjusted in accordance with the requirements of modern society and educational innovations.

At the time of the general informatization of all spheres of our life the profession of specialist in documentation not only does not lose its importance, but on the contrary becomes more and more relevant. Every day we are faced with a flow of documentary information that is regulated by a document scientist, which, in turn, makes this profession simply necessary. The growth of the informatization and automation of various spheres of life leads to an increase and complication of the document, from which it can be concluded that the prospects for the growth of the profession will be very large.

Key words: document science; specialist in documentary studies; teacher of professional training; Bachelor of Professional Education

Стаття надійшла до редакції 12.03.2018 р.

УДК [316.77: 167.1]: 378

МИКОЛА ЧУРСІН

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У зв'язку з інформатизацією суспільства, яка поглиблюється, робиться спроба представити цілісну картину інформаційних проблем вищої школи. Дається стислий аналіз найбільш важливих із цих проблем.

Ключові слова: інформатика, інформатизація, інформаційна взаємодія, інформаційні проблеми, вища освіта, педагогіка, інформаційний простір, інформаційне середовище, інформаційна поведінка, інформаційні ресурси

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Імовірно, найбільш вагомим фактором змін у вищій освіті є інформатизація суспільства, яка створює в освітній галузі багато проблем як теоретичного, так і практичного змісту. Загальна проблема, що об'єктивно виникає в умовах інформатизації – як вдосконалити освітню діяльність у відповідь на виклик інформатизації суспільства. Ця загальна проблема, звичайно, складається з більш конкретних, певна частина яких можуть формулюватися і досліджуватися як філософські, соціальні, педагогічні, психологічні і т.п., але загальним для них є їх "інформаційне походження". Осмислення проблем вищої освіти саме як інформаційних проблем має велике значення для формування як теоретичного підґрунтя вищої освіти, так і для забезпечення ефективності практичних дій у руслі інформатизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. У цій роботі автор спирається на публікації, зокрема, В. Кінельова (2000), В. Кудіна (1998), Е. Семенюка (1999), Ю. Терещенка (2003), В. Шейка (2000), у яких міститься аналіз системи освіти майбутнього і які в тій чи іншій мірі торкаються й інформаційних аспектів вищої освіти. Крім того, загальні питання інформаційного суспільства, суттєві для цієї статті розглянуті у трудах О.Тофлера (1990), М.Епштейна (1999) та багатьох інших публікаціях. Автор, нарешті, спирався і на деякі власні попередні роботи, наприклад (Чурсін, 1990). Загальною ідеєю згаданих публікацій можна вважати необхідність змін (аж до зміни парадигми) у вищій освіті, що викликаються стрімкими змінами у інфосфері.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Незважаючи на інтенсивні спроби окреслити напрями тенденцій змін у вищій освіті, викликаних інформатизацією суспільства та супутніми процесами, загальної картини саме інформаційних проблем вищої освіти, з позицій саме інформаційного підходу (мабуть, найбільш природного у даному випадку) й досі не сформовано.

Формулювання **цілей** статті (постановка завдання). Мета цієї статті полягає в тому, щоб представити, можливо, ескізу, але цілісну картину інформаційних проблем вищої школи, що усе більш чітко ставляться інформатизацією.